

מעדני אשר

גיליון של"א

(שנה ז')

פרשת עקב תש"ע

י"ל ע"ו

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תבל יוצאים לזכותו של הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת חיה פייגא

האם מותר למנות גר לראש ישיבה?

יש לחקור האם מותר למנות גר תלמיד חכם לראש ישיבה או דילמא אסור דאין נותנים להם שום שררה, והא דשמעיה ואבטליו היו אב בית דין אף שהיו גרים עייק בספר מעדני אשר חלק ד' מהדורת ראב"ן פרשת עקב.

הנה בשו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ד' סימן כ"ו נשאל האם מותר למנות גר לראש ישיבה או דילמא אסור משום דאסור למנות גר לשום שררה.

והשואל רצה להביא ראיה שאסור: מהא דאיתא בגמ' קידושין ע"ו ע"ב שום תשים עליך מלך מקרב אחיך, כל משימות שאתה משים לא יהיה אלא מקרב אחיך, במערבא אפילו ריש כורי לא מוקמינן מינייהו, בנהרדעא אפילו ריש גרנותא לא מוקמי מינייהו.

וכן פסק הרמב"ם הלכות מלכים פ"א ה"ד אין מעמידין מלך מקהל גרים ולא למלכות בלבד אלא לכל שררות שבישראל, לא שר צבא לא שר חמשים או שר עשרה, אפילו ממונה על אמת המים שמחלק ממנה לשדות, ואין צריך לומר דאין או נשיא שלא יהא אלא מישראל, שאסור להעמיד גר לשום שררה בישראל. ומה שלא הזכיר בשו"ע ונזכר רק לגבי פסול לזון על ידי כפיה, ביר"ד סימן רס"ט סעיף י"א, וחושן משפט סימן ז' סעיף א', צ"ע.

ומסיק האגרות משה: למעשה יש לידע, שהמצווה של ואהבתם את הגר עקב י"ט מחייבת אותנו לקרובם ולהקל בכל עניינים אלו, ולפיכך אחר ישוב גדול נראה, שאין להחשיב משרות אלו בתקופתנו כענין של מעשה שררה, דעיקר תפקיד של ישיבה הוא ללמד לתלמידים כשהם רוצים, ומה שיש כח להמנהלים והראשי הישיבה על התלמידים לסלקם או שלא לקבל אותם לכתחילה וכדומה, אין זה אלא כמו שררה של בעה"ב על פועליו, שאין זה מעין מינוי לשררה כלל, ולפי זה משרות אלו אינם אלא כמילוי תפקיד וכעניין של עסק, ואין לדמות זה למש"כ באג"מ י"ד חלק ב' סימן מ"ד בענין מינוי אשה להשיג להכשרים, שהיו מינוי של שררה, הנתם הוא מינוי לעשות נגד רצון בעה"ב ע"פ כח התורה שצונו להאכיל דברים כשרים כמו ריש כורי בקידושין ע"ו ע"ב שפירש"י ממונה על המידות, והוא ממש כמו השגחה על הכשרות דמה לנו כשרות משקלות והמידות לכשרות איסורי מאכלות, וזהו שררתו, לעמוד על המשמר שיתקיים דיני התורה וממינוי זה יש לו הכח לעשות נגד רצונו דבעל הבית ולכן חשוב שררה.

גוי שנתגייר האם צריך להטביל את כליו מחדש?

בפרשתן ל"ט ואהבתם את הגוי וגו'.

יש לחקור גוי שנתגייר האם צריך לטבול את כליו מחדש והוא כמו לוקח כלים מן הגוי שצריך לטבול או דילמא אינו צריך לטבול.

הנה בשו"ת מהרש"ג חלק ג' סימן מ"ח כתב וז"ל אני מסתפק בעכו"ם שנתגייר אם צריך לטבול הכלים משום דלכאורה לא נמצא דין זה בפוסקים ויש לומר כיון דטבילת כלים לאו מטעם בליעת איסור הוא, אלא חידוש הוא שחידשה תורה כמבואר בגמ' סוף ע"ו וביר"ד סימן ק"כ דילפינן ממדין ובעינן דומיא דמעשה שהיה, א"כ אפשר דדוקא באם הכלים יצאו מרשות זה לרשות אחר דהיינו מרשות נכרי לרשות ישראל רק בכהאי גוונא הצריך הכתוב טבילה אבל בעכו"ם שנתגייר הכלים נשארו ברשות הראשון אלא הבעלים הם שנשתנו שמתחילה היה עכו"ם ועתה ישראל אפשר דבכהאי גוונא לא הצריך הכתוב טבילה, ולמעשה היה נראה בכהאי גוונא להטביל הכלים בלא ברכה.

וכן בספר שם משמואל פרשת מטות כתב בשם אביו הגאון בעל אבני נזר וז"ל איתא בגמ' תמורה ל' ע"ב ולד טריפה, שנתעברה ואח"כ נטרפה, היא וולדה נטרפה, ודייקינן מינה שהוא הדין בדבר קדושה השורה על האדם, ולכן הא דק"ל בכלים הנלקחים מן העכו"ם שצריכים טבילה, מפני שיצאו מטומאת עכו"ם ונכנסו לקדושת ישראל, לפי האמור נראה שגר שנתגייר וכליו עמו, אין הכלים צריכים טבילה, כי חלות הקדושה שעליו בשעת גיורו חלה גם על הכלים שלו, ורק אם קנה כלים מן הגוי לאחר מכן צריך להטבילם, למען יכנסו לקדושת ישראל.

וכן בשו"ת מהר"א הלוי ח"א סוף סי' ק"ט כתב, והאמת אנכי ולא אבוש כי אינני זוכר אם נאמר בגר שנתגייר שיהיו כליו צריכים טבילה.

וכן בספר חדרי דעה י"ד סי' ק"כ כתב, לכאורה לפי דברי הירושלמי סוף ע"ז שהטעם לטבילת כלי סעודה הנלקחים מן העכו"ם, מפני שיצאו מטומאת עכו"ם ונכנסו לקדושת ישראל, גם גר שנתגייר יצטרך להטביל כליו, אבל לא מצינו דבר זה בשום מקום, ואולי שמכל מקום אין זה כמעשה שהיה.

ובשו"ת שבט הלוי חלק ד' סימן צ"ב כתב נסתפקתי לענין גר שנתגייר אם צריך טבילה לכליו מעיקר הדין דהא אין לך יוצא מטומאת גוי ונכנס לקדושת ישראל גדול מזה, או דלמא כיון דאינו דומיא דמעשה שהיה שאין כאן לקיחה לא צריך, ובעניותי פשוט דצריך דדומיא מעשה שהיה אינו על עצם הלקיחה שצריך קנין דאין הקנין הגורם, אלא הגורם הוא דמעיקרא היה לגמרי ברשות גוי ועכשיו נכנס לגמרי לקדושת ישראל וזה לא משכחת בעלמא אלא בלקיחה ולא בשאולה, אבל בגר שנתגייר שפיר משכחת לה גם בלי קנין כלל וצריכים טבילה מן הדין.

גליון זה נודב

לרגל יומא דהילולא רבה של רשכבה"ג

כ"ק מרן אדמו"ר רבי אהרן מבעלזא זי"ע ועכי"א

החל ביום כ"א מנחם אב

גר שגנב בהיותו גוי האם כשנתגייר יש לו חיוב להחזיר את הכסף?

הנה בשו"ת חוות יאיר סימן ע"ט נשאל בגר צדק אחד מק"ק אמשטרדם אם מחויב להחזיר גניבה שגנב מישראל בגיותו.

וכותב החות יאיר דמה שהשיב לו חכם אחד דאינו צריך להחזיר והביא ראיה מהא דאיתא בגמ' יבמות מ"ז ע"ב תניא מפני מה גרים בזמן הזה מעונים ואמר ר"ח שהוא בשביל שלא קיימו ז' מצות והשיב עליו ר"ג גר שנתגייר כקטן שנולד דמי ונתן טעם אחר, ומשמע מזה דכל עבירות שעשה כבר לא יזכרו עוד והוי ממש כקטן שנולד לענין זה, א"כ אין צריך לשלם.

אבל החות יאיר דוחה דבתוס' סנהדרין ע"א ע"ב מקשה על הא דתניא בבביתא דבן נח שהמית את ישראל או בא על אשתו ונתגייר אם לא נשתנה מיתתו להחמיר חייב מיתה וכו' הרמב"ם בפ"י מהל' מלכים מ"ד והקשה התוס' מהא דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, וכתבו שיש לחלק בין דיני אדם לדין שמים, וא"כ ודאי מחויב להחזיר הגזלה.

ומסיק: דאם גזל לישראל מחויב להחזיר, ואם גזל מגוי פסק דפטור הואיל ולא היה בתורת ישראל ליתא במצות חזרה, אע"ג דישאל שגזל מגוי מחויב להחזיר לגוי דמצות תורת הגזל על ישראל הוא.

ובשו"ת יד אליהו סימן מ' תמה עליו: וז"ל באמת לא ידעתי להולמן דברים אלו, שסותרין זה את זה דאי סבירא ליה דגוי אינו בתורת חזרה כשהוא גוי ולכן פטור כשנתגייר, א"כ ה"ה בישראל לא יתחייב להחזיר מה שגזל מישראל כשהיה גוי דהא לא היה בחזרה אז ואי משום דהשתא הוא בחזרה א"כ גבי גוי נמי לחייב להחזיר כמו ישראל מגוי, איברא דרש"י בפ"ד דיבמות דף מ"ז כתב על הא דא' בן נח נהרג על פחות מש"פ ולא ניתן להשבון משום דאינו בחזרה אלא נהרג דגבי ישראל כתיב והשיב כו' אבל אבני נח אמרינן בסנהדרין אזהרתן זו מיתתן וכוין שעבר על א' מז' מצות נהרג הגם שללשון א' שפירוש שם רש"י י"ל דאין צריך לזה עכ"ל אינו מוכרח ד"ל אף ללשון אחר שם דזה עכ"פ אמת דאינו בחזרה.

ובשו"ת מהרש"ם ח"ה סי' פ"א אות ח' הביא דהגאון ר' מאיר אריק גאבד"ק טארנא כתב דעכו"ם שגזל ונתגייר א"צ להחזיר משום דנתיימש מסתמא הישראל, והוי יאוש ושינוי רשות דקטן שנולד דמי.

והמהרש"ם העיר עליו מגמ' בק"ק ירוש' סי' ש"ח דסתם גזילת גזלן ישראל הוי יאוש אבל גזלן עכו"ם לא מייאש ולש"י הב"ח גם בישראל לא מייאש אלא מדרבנן.

האם מהני קבלת גרות כשעושה תנאי מסוים על קבלת הגרות?

איתא בגמ' שבת ל"א ע"ב א' מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת, דחפו באמת הבנין שבידו, בא לפני הלל, גייריה, וכו'.

יש להקשות: הרי קימ"ל כתובות ע"ד ע"א כל מילתא דליתא בשליחות ליתא בתנאי, א"כ גירות שאי אפשר לקיים ע"ג שליח, איך מהני תנאי בזה, כן הקשה בהנהגות מהר"ם הורביץ שבת ל"א ע"א.

ומתרץ שהיה יודע שיקבל את התורה ממילא, אפילו בלא שילמדנו על רגל אחת.

מדוע נשים אינם חייבות להניח תפילין?

וכי נשים אינם צריכים לחיות מאי שנא ממזוזה? בפרשתן וכתבתם על מזוזות ביתך.

איתא בגמ' קידושין ל"ד ע"ב א' מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, מנלן גמר מתפילין, מה תפילין נשים פטורות, אף כל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, ותפילין גמר לה מתלמוד תורה, מה תלמוד תורה נשים פטורות, אף תפילין נשים פטורות, ונקיש תפילין למזוזה, תפילין לתלמוד תורה איתקיש בין בפרשה ראשונה בין בפרשה שניה, תפילין למזוזה בפרשה שניה לא איתקיש, ונקיש מזוזה לתלמוד תורה לא סלקא דעתך, דכתיב למען ירבו ימיכם, גברי בעי חיי, נשי לא בעי חיי.

יש להקשות: מדוע קימ"ל סימן ל"ה ג' דנשים פטורות מלהניח תפילין, הרי בגמ' מנחות מ"ד ע"א אמרינן דהמניח תפילין מאריך ימים דכתיב ה' עליהם יחיו, א"כ אטו גברא בעי חיי נשי לא בעי חיי, כן מקשה החיד"א בספרו פתח עינים שבת ל"ג וכן שבת ל"ב בשם הגאון רבי שמשון.

איכא כמה תרוצים:

א. שאני תפילין דהוקשו לתלמוד תורה תרי זמני, בפרשה ראשונה ושניה, וחד הקישה לאקושי לתלמוד תורה שכמו שבתלמוד תורה נשים פטורות אף תפילין נשים פטורות, וחד לאפוקי מסברת גברי בעו חיי והוי כמיעוטא, ומכא זה ג"כ לא נקיש למזוזה דלא אתקשו אלא חד זמנא כמבואר בש"ס בקדושין, כן תירץ החיד"א בספרו פתח עינים שבת ל"ב ע"ב.

ב. כיון דהפטוק דה' עליהם יחיו הוא דברי קבלה, לא קשיא מידי, דלא שבקינן הקשא דכתיב בתורה וסמכינן אסברא דגברי בעו חיי כיוון דלא שמעינן דתפילין מאריכינן ימים אלא מדברי קבלה ודמי להא דאמירין בעלמא ד"ד מד"ק לא ילפינן והכא נמי נימא הכי מעין דוגמא, ויש לדחות דאין זה בסוג ד"ת מד"ק לא ילפינן דזה כמו גילוי מילתא דמד"ק ידענו דהמניח תפילין מאריך ימים, כן תירץ החיד"א בספרו פתח עינים שבת ל"ב ע"ב.

ג. אפשר לחלק דלא אמרינן סברא דגברי בעו חיי אלא היכא דהוי כת"ת וכמזוזה דאמר רחמנא לקיימם למען ירבו או כי היא חיך דכיון דרחמנא תלי שכר בזה אמרינן דגם הנשים מפקדו מסברא דגברי בעוחיי אבל בתפילין כי מצות המלך היא סתם ולא תלה מתן שכרה בזה אע"ג דממקום אחר למדנו דמאריכינן ימים אין אין לומר סברא דגברי בעו חיי לחייבה כיון דסתם בתורה המצוה ולא פירש גבה דזהו מתן שכרה, כן תירץ החיד"א בספרו פתח עינים שבת ל"ב ע"ב.

מי שאינו עושה מזוזה האם כופין אותו?

יש לחקור האם מי שאינו עושה מזוזה לפתחו האם כופין אותו לעשות כמו שקימ"ל כתובות פ"ו שכופין על כל מצוות שאינו עושה כופין אותו או דילמא מזוזה שאני שאין כופין.

הנה בפתיח תשובה יו"ד סימן רפ"ה כתב דנראה דאין כופין על מצות עשה דמזוזה דמתן שכרה בצדה וכתבתם וגו' למען ירבו, ובס' נ"צ ס' רמ"ה מצדד קצת בזה.

ובשו"ת שבט הלוי חלק ב' סימן קנ"ו איברא אני מצאתי באורחות צדיקים שער האכזריות כתב וז"ל וכן אמרו רבותינו מי שאינו רוצה לעשות סוכה וציצית לטליתו ומזוזה לפתחו מכין אותו עד שתצא נפשו, ובדפוסים חדשים מחקו זה מהאו"צ, איברא בדקתי מאד בכמה דפוסים ישנים ומצאתי כן, וכנראה שה' גורס כן בגמ' כתובות פ"ו ע"א.

מדוע בברכת המזון אסור לשאול מפני היראה

מאי שנא מקריאת שמע דמותר?

בפרשת ה' ו' ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך על הארץ הטובה אשר נתן לך.

קימ"ל אור"ח סימן קפ"ג ס"ק ה' לענין לשאול בברכת המזון מפני הכבוד יש מי שאומר שדינה כתפלה שאסור להפסיק בין פרק לפרק, ולא כמו בקריאת שמע שמוותר, ולענין להפסיק בין ברכת הטוב והמטיב עיין בדת תורה אור"ח סימן קפ"ג שמוותר.

יש להקשות: מאי שנא מקריאת שמע שמוותר להפסיק מפני היראה בין פרק לפרק, ומדוע בברכת המזון אסור להפסיק בין פרק לפרק, כך מקשה בש"ע הרב אור"ח סימן קפ"ג, וכן בערוך השלחן אור"ח סימן קפ"ג.

איכא כמה תרומים:

א. היינו טעמא שאין לשאול מפני היראה בברכת המזון מפני שדינה כמו בהלל ביחיד במקום שגומרים, שאסור להפסיק, א"כ ברכת המזון דינה כמו הלל לכן אסור להפסיק, כך כתב הגר"א אור"ח סימן קפ"ג ס"ק ה'.

יש לתמוה על הגר"א: הרי קימ"ל סימן תפ"ח ובסימן תרמ"ד שמפסיקים בהלל כדרך שמפסיקים בקריאת שמע, א"כ איך כתב שאסור להפסיק בהלל, כך מקשה בהקדמת ספר תקלין חדתין שהביא שעמדו בזה.

וכתב לתרץ: כי מקור דבר זה הוא בארחות חיים, והוא כתב בשם מסכת סופרים, דגל' פרקים הראשונים אין משיבין, ואין צריך לומר שאין שואלין, בב' אחרונים שואלין מפני היראה ומפני הכבוד, וכן כתב תוס' רבינו יונה ברכות ל"ד ע"א דלרבא אינו פוסק באמצע הפרק אפילו מפני היראה, מפני שהוא עוסק בשבחו של מקום, ודמי לתפלה שהיא שבחו של מקום, ולפי שיטת הארחות חיים שפיר כתב הגר"א שאסור להפסיק בהלל.

וכן כתב במגיד תעלומה דף קס"ח ע"ב שאסור להפסיק באמצע הפרק דהלל אפילו מפני היראה והכבוד, ומ"מ אף הארחות חיים הביא שיטת הפוסקים שמפסיקים בהלל כמו בק"ש, וכן הרד"א שהביא דין זה בבהמ"ז, פסק בסדר תפלת ר"ח שבימים שגומרין ההלל מפסיקים בו כמו בק"ש, וא"כ לדבריו לא שייך מקור זה שכל הגר"א.

ב. היינו טעמא שאין מפסיקין בברכת המזון כלל, משום שצריך לומר לכתחלה בתכיפה אחת מן התורה כל הברכות, שכן הוא משמעות הפסוק וברכת את ה"א על הארץ הטובה אשר נתן לך, לברך על הארץ והמזון וירושלים בברכה אחת בלי הפסק בינתים, אבל בק"ש נאמר ודברת במ, דרשינן שיש לך רשות לדבר במ דברים אחרים, ואין צריך לקרותה בתכיפה אחת אלא מדברי סופרים, והם אמרו להקל מפני היראה והכבוד, כך כתב בש"ע הגר"א סימן קפ"ג ס"ק י"א.

יש להקשות: דלפי זה כיון שאין להפסיק בברכת המזון מן התורה, אמאי דרשינן בגמ' יומא ל"ט ע"ב במ ולא בתפלה, ומדוע לא נקט ברכת המזון דממעט ליה שפיר מקרא.

ג. היינו טעמא שאין מפסיקים בברכת המזון משום דהויה מן התורה, כך כתב במטה יהודה סימן נ"א.

יש להקשות: דהא ק"ש נמי מה"ת, ודוחק להעמיס בכוונתו כדברי הגר"ז.

ובערוך השלחן ס"ס קפ"ג שכתב על דין זה שאסור להפסיק בברכת המזון בין הפרקים, ואינו מובן הטעם, למה תהא ברכת המזון חמורה מקריאת שמע.

מדוע בפרשת שניה של קריאת שמע לא כתבה התורה

בכל מאודכם שצריך למסור כל הממון?

בפרשתן י"א י"ג ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם.

הנה בפרשה ראשונה של קריאת שמע דכתיב בפרשת ואתחנן ו' ה' כתוב ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך.

ובגמ' ברכות ס"א ע"מ ב' מקשה רבי אליעזר אם נאמר בכל נפשך, למה נאמר בכל מאדך, ואם נאמר בכל מאדך למה נאמר בכל נפשך, אלא אם יש לך אדם שגופו חביב עליו מממונו לכן נאמר בכל נפשך, ואם יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו לכן נאמר בכל מאדך.

יש להקשות: מדוע בפרשה שניה דכתוב בפרשתן לא נאמר בכל מאודך כמו דכתוב בפרשה ראשונה, כך מקשה במדרש תנחומא בפרשת נח, וכן בכלי יקר בפרשתן, וכן באור החיים הקדוש בפרשתן, וכן בפנים יפות פרשת ואתחנן, וכן בדברי שאול בפרשתן מהדורא קמ"א ע"מ ק"ל, וכן בשו"ת אבני נזר יור"ד סימן ט"ו, וכן בגליוני הש"ס שבת מ"ב ע"א, וכן בספרו שו"ת בן פורת חלק ב' סימן י', וכן בשו"ת תירוש ויצהר סימן ל"א.

איכא כמה תרומים:

א. לפי שפרשת שמע נאמרה בלשון יחיד, ויכול להיות שימצא יחיד שיהיה לו ממנו חביב עליו מנפשו, אבל כללות הציבור שעמהם מדבר מן הנמנע שיהיה להם ממנו חביב מנפשם כי כל אשר לאיש יתן בעד נפשו, ולזה בפרשה שניה שמייירי מרבים שהרי נאמרה בלזון רבים, א"כ כשאמר בכל נפשכם מכל שכן בכל מאודם, כך תירץ הכלי יקר בפרשתן, וכן האור החיים בפרשתן, וכן בגליוני הש"ס ברכות ס"א ע"ב.

ב. משום דענין הפרשה הוא שאם יעבדו את ה' בכל לבבם ובכל נפשם ונתתי מטר ארצכם, ואם הוא מוסר נפשו ומאודו אפילו אינו בדקדוקי עניות ראוי הוא ליתן שכר זה דהיינו עושר וחיים, ואי הויה כתיב בכל מאודך הוי משמעות דדוקא כשמסר נפשו בדקדוקי עניות אבל לא במסירת נפשו ומאודו לבד בלא דקדוקי עניות, לכן לא כתוב בכל מאודכם לומר דהשכר יקבל אפילו מוסר נפשו בלא דקדוקי עניות נמי יקבל שכר, כך תירץ בפנים יפות דברים פרק ו' פרשת ואתחנן.

ג. ע"פ מה שכתב הר"ן שבת מ"ב ע"א דנזק של רבים חשיב כדיני נפשות, לפי הנ"ל אתי שפיר דפרשה שניה שנאמרה בלשון רבים, הויה ממון כמו דיני נפשות, לכן זה כבר כלול במה שכתוב בכל נפשכם, משא"כ בפרשה ראשונה דנאמרה בלשון יחיד, ואף דהר"ן מייירי מנזק הגוף היינו שיכוח בגחלת, מ"מ מדברי הגמ' ע"ז כ"ו ע"א משמע להדיא דכל דבר שלא הויה סכנה הויה כמו נזקי ממון, ועוד דבחינוך מצוה רל"ו משמע להדיא דנזקי ממון הויה כמו הזיקא דנפשות, כך תירץ בגליוני הש"ס שבת מ"ב ע"א.

ד. כיון דהפסוק מייירי מתפילה כמו דאיתא בגמ' תענית ב' ע"א איזה עבודה שבלב זו היא תפלה, לכן לא נאמר בכל מאודכם דהויה רק מצות עשה ואינו צריך לבזבז כל ממונו על זה, כך תירץ השואל ומשיב בספרו דברי שאול בפרשתן מהדורא קמא ע"מ ק"ל.

ה. רבים אינם שוים בממון, דממון יש לאחד רב ולאחד מעט, דכל אחד כפי ממונו ובלבד שיכוין לבו בשמים, כך תירץ בדברי שאול בפרשתן מהדורא תנינא ע"מ פ'.

ו. לא שייך לומר בכל מאודך דאם מתנדב כל מאודו איך שייך השכר דונתי מטר ארצך דזה חלק מחלקי ממונו ולכן לא אמר בכל מאודך, כך תירץ בדברי שאול בפרשתן מהדורא תנינא ע"מ פ'.

מכתבים למערכת

איך אמרינו שמונה ללמוד תורה רק מרב שהוא כמלאך

ובי איך יודעים איך שמלאך נראה

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' תגינה ט"ז ע"ב אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן מאי דכתיב כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא, אם דומה הרב למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיהו, ואם לאו אל יבקשו תורה מפיהו, דיש להקשות איך יודע אדם איך שמלאך נראה, וכי ראה פעם מלאך, ותרצתם בכמה אופנים.

הרב משה מאיר ארנשטיין שליט"א בארא פארק

נראה לציין תרוץ נפלא ששמעתי מכ"ק מרן הגה"ק הדברי יציב מצאנו ז"ע על פי מה דאיתא בגמ' מגילה ג' ע"א כשאמר המלאך ליהושע אמש בטלתם תמיד ועכשיו תורה ואמר לו עתה על עון ביטול תורה, עיין שם בגמ' דהגם דהיה לו תירוץ טוב שירא דאונס מלחמה, אלא שהמלאך אינו מקבל שום תירוץ על ביטול תורה, הרי זה גדר רבי שדומה למלאך שאינו מקבל תירוץ על ביטול תורה.

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון

נראה לתרוץ, שאם התלמיד רואה רב שהשיג מדרגה כל כך גבוהה שהוא חושב שאינו יכול להשיג או שייך לומר שהרב נראה לו כמלאך שהיה הוא נראה לו במדרגה שבשר ודם אינו יכול להשיג.

הבה"ח משה וויטמן נ"ו ישיבת גור החישי הרי"ם תל אביב

נראה לציין מה שתיירץ בזה הבית ישראל בפרשת פנחס דהמנהיג הרבי יהיה אצל המקבל כמו מלאך שיודעים שיש מלאך, אבל אינם מכירים אותו ואין מהרהרים אחריו כן יהיה הרבי ואו תורה יבקשו מפיו ע"ש באריכות וכן כתב בעוד כמה מקומות.

הרב יצחק קדמון שליט"א שעלבים

נראה לציין עוד תרוץ ששמעתי, ע"פ דברי חז"ל שאין מלאך אחד עושה שתי שליחויות, וא"כ הכונה שאם הרב אינו עושה שתי שליחויות בבת אחת, אלא מתמקד כל כולו בלימוד ראוי ללמוד ממנו, משא"כ כשעושה עוד אלף דברים אחרים תוך כדי הלימוד.

הרה"ג רבי יחיאל יהודה משה דנציגר שליט"א מודיעין עילית

נראה לומר, שזה גופא מה שאמרו חז"ל, שכמו שאין אדם יודע איך נראה מלאך, אלא יודע שהמלאך הוא רוחנו למעלה מהשגתו, כך צריך לידע שהרב הוא למעלה מהשגתו, ואינו רק כפי מה שרואה בעיניו אלא הוא גבוה ורוחני הרבה יותר, ורק אז יכול לקבל תורה מפיו.

מי שנשבע שלא יאכל שבעה ימים האם הוא שבעת שוא

מה שהקשתם בשם הקצות החושן והמחנה אפרים על הא דפסק הרמב"ם הלכות שבעות פרק ה' הלכה כ' נשבע שלא יישן שלשת ימים, או שלא יאכל כלום שבעת ימים, וכיוצא בזה שהיא שבעת שוא, אין אומרים יעור זה עד שיצטער, ויוצא עד שיצטער ולא יהיה בו כח לסבול ואח"כ יאכל או יישן, אלא מלקין אותו מיד משום שבעת שוא וישן ויאכל בכל עת שירצה, דיש להקשות למה אינו חל ע"י כולל, שהרי כלל בתוכו ימים, שהם לא סכנה, ומיני דחל השבועה עליהם יחול נמי על היום השביעי, ותרצתם.

הרב משה נחמן כהנא שליט"א ירושלים

נראה לתרוץ, כוונתם דהנשבע שלא יישן ג' ימים הוא הכונה שיוכל להתקיים ג' ימים בלא שינה כלל, והשבועה אינה על כל יום לחוד רק על ג' ימים בבת אחת, והוא כמי שנשבע להוריק את הים הגדול, דאינו מחוייב להוציא מים כלל, דהשבועה היא להוריק את הים לגמרי וזה אי אפשר, וכן באכילה שבעת ימים הוא כוונתו שיוכל להתקיים שבעה ימים בלא לאכול כלל.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד

להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א

לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: levib@017.net.il

לביירוים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560

איך שלח רבי אליעזר בר צדוק לרבי יוחנן החורני ויתם לאכילה הרי זה קשה לשכתח
מה שהקשתם על הא דאיתא בגמ' יבמות ט"ז ע"ב ב' א"ר אליעזר בר צדוק כשהייתי לומד תורה אצל ר' יוחנן החורני, ראיתי שהיה אוכל פת חריבה במלח בשני בצורת, באתי והודעתי את אבא, אמר לי הולך לו ויתם, והולכתי לו, וקשה אך שלח לו ויתם הא איתא בגמ' הרוית י"ג ע"ב דהרגיל בזיתים משכח תלמודו, ותרצתם בארבע אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמואל קהת גראס שליט"א דומ"צ מחוקי הדת

הרה"ג רבי יוסף חיים אודב עיין שליט"א ירושלים מח"ס עתה באתי

נראה לתרוץ, ע"פ מה דאיתא בספר אברהם אבירם מהר"ר אברהם פאלגו ז"ל במערכת ד' אות ל' דרק ויתם שחורים משכח הלימוד ולא ויתם ירוקים, וכן הביא בספר זכר עשה בפרק ו' סוף קכ"ז מספר ליעזק ריה, לפי הנ"ל אתי דשלח לו ויתם ירוקים, עוד נראה לתרוץ דאם אוכל הויתם עם דבר אחר כגון עם לחם נעשים טפל ללחם ואינו מויק, ורק כשאוכל לבד הויתם קשה לשכתח.

הרה"ג ישראל פרץ שליט"א ר"מ בישיבת תורה משה רמת

מה שכתבתם בשם אחרונים לתרוץ דויתם כבושים ליכא איסור לאכול, ולכן היה יכול לשלוח, יש לציין דהמאורי הרוית י"ג ע"ב אוסר לאכול ויתם אף כבושים.

הרב יחזקאל שטייננהולץ שליט"א ירושלים

נראה לתרוץ, שהוא שלח לו ויתם על מנת שיעשה מהם שמן לתבל בו את פיתו.

האם מן התורה יש חייב להניח תפילין כל היום

מה שהבאתם מחלוקת אחרונים האם מן התורה החייב להניח תפילין כל היום או דילמא מן התורה די ברגע אחד, ומדרבנן עריך שיהא כל היום.

הגאון רבי אליעזר יחיאל קונשטנט שליט"א מראשי ישיבת קול תורה

יש לציין דמדברי התוס' סוכה מה ע"פ ב' ד"ה אחד משמע שהחייב כל היום דכתבו וז"ל וכן תפילין כל היום מצותן שיהו מנחין בראשו ובוזעו.

הרה"ג רבי פנחס מנחם דאווד שליט"א ירושלים מח"ס דברי פנחס

נראה להביא כאן מה שכתבתי בזה בספרי דברי פנחס חלק ב' בהגהתי על ירושלמי ברכות פרק ב' הלכה ב' דאם אינו מניח בשביל סיבה מיוחדת אינו עובר מהא דר' ינאי היה לובש תפילין אחר חלויו ג' ימים לומר שהחולי ממרק, מה טעם הסולח לכל עוניו הרופא לכל תחלואיכו, ואם לא הניח יום אחד ביטל עשה איך המתין ר' ינאי כל כך, אלא ש"מ כשעושה משום סיבה אינו עובר וכן עיין במאורי ברכות י"ד ע"ב הביא ראייה זו מירושלמי הנ"ל.

האם יש איסור לאכול דברים הגורמים לשכתח

מה שהבאתם מחלוקת הפוסקים במי שאוכל דברים המשכחים את הלימוד האם עובר על לאו של השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים, דילפינן מינה בגמ' מנחות צ"ט ע"ב כל המשכח תלמודו עובר בלאו כיון שגורם שישכח התורה או דילמא ליכא איסור לאכול דברים המשכחים את הלימוד.

הרב ישראל גרובייס שליט"א בית שמש

נראה להביא ראייה דליכא איסור, מהא דמבואר בגמ' ב"מ פ"ה שר' זירא התענה בכדי לשכוח את תלמודו של בבל בטרם עלתו לארץ ישראל, חוינן שליכא איסור לעשות פעולות כדו לשכוח, ואף ששם היה למען יעכל ויזכור תלמודא דארץ ישראל, והיינו טעמא מכיון שלא יושב במזיד ומסירם מליבו רק עושה פעולה חיצונית שביכולתה לשכוח.

הרב מנחם ולדרסקי שליט"א ר"מ דרבי יוסף ירושלים

נראה להעיר לשיטות שיש איסור לאכול דבר המשכח את התלמוד, מהא דאיתא בגמ' סוכה ל"ז ע"ב שאתרוג שנבקדו עכברים יש שתי לשונות, ללישנא הראשונה פסול, ללישנא שניה כשר, וקשה הרי בגמ' סוכה ל"ה ע"א אמרינן שכל דבר שאין בוזה היתר אכילה אין יוצאים המצוה, ואם נאמר שאסור לאכול דבר שמשכח התלמוד, א"כ הרי האוכל מה שאכל עכבר משכח תלמודו כמבואר בגמ' הרוית י"ג ע"ב א"כ איך יוצאים המצוה הרי אין בזה היתר אכילה.

הרב יוסף חיים הלוי בירנבוים שליט"א כולל באר יוסף מודיעין עילית

יש לציין דבספר זכרון להגרי"ח קנייבסקי שליט"א כתב דמדלא הביאו הפוסקים להלכה כל הדברים שמשכחים משמע שאין בזה איסור, ומ"מ בודאי נכון ליהודר לכתחילה מכל הדברים שהרי לכך מנאום חכמים שידעו ליהודר מהם, וגם בגמ"א כתב שיש ליהודר.